

KESKUSTELUA

Kirjallisuusviitteet kunnolla!

Kirjastotiede ja informatiikka-lehdessä 2/1986 oli Kalervo Järvelinin artikkeli, joka käsitteli numeerisia tietokantoja. Ajattelin aiheen perusteella jutun kiinnostavan minua ja aloinkin lukea. Mutta mitä! Kuin märällä rätillä huiskittaisiin päin kasvoja! Vastaani hyppivät hakasuluissa kummalliset koodit. [Teno-84]. Ahaa, se on varmaan jokin retkeilyväline. [RuHa-84] varmaankin samoin. [Cuad-82] ja [Cuad-84] ovat ehkä automerkkejä. [BoMC-84] on selvästikin uusi tietokone malli. [ChHe-84] pilkkaa minua — en todellakaan ymmärrä tätä! [JäRe-82] ja [JäRe-83] ovat varmaankin jotain näyttelyjä. [MäOW-84] on jo liikaa! Mitä tämä oikein on?

Keskeytän lukemiseni ja selaan lehteä. Huomaan, että nämähän ovat kirjallisuusviitteiden lyhennyksiä. Järvelin on siis kirjoittanut artikkeleinsa tekstinkäsittelylaitteella, eikä ole vaivautunut muuttamaan tekstin sisällä olevia viittauksia siten, että ne vastaisivat niitä ohjeita, joita Kirjastotiede ja informatiikka-lehden toimitus on kirjoittajilleen antanut. Harmi, sillä nyt tämä teksti jää minulta lukematta. En halua rämpiä tällaisessa viitteiden sekamelskassa, jossa lukijaa kiusataan omatekoisilla koodilla. Mitä merkitystä on millään yhteisesti sovitulla »ohjeilla» tai »suosituksilla» tai »standardeilla», jos niistä ei välitetä.

Näin pienet asiat voivat toimia tiedonkulun ja perillemenon esteinä.

Maria Forsman

Muut mielessä?

Maria Forsman puuttuu oheisessa kirjoituksessaan siihen tapaan, jolla artikkelini (Kirjastotiede ja informatiikka 2/1986, ss. 33—55) tekstissä viitataan lähdeluettelossa esitettyihin lähteisiin. Nimitän seuraavassa selvyuden vuoksi *tekstiviitteiksi* tekstin joukossa esiintyviä ja Forsmanin vastalauseen aiheuttaneita viittauksia (esim. [Teno-84]) lähdeluettelossa kuvattuihin lähteisiin. Lähteiden kuvauksia lähdeluettelossa nimitän *lähdeviitteiksi*.

Kirjastotiede ja informatiikka -lehti antaa kir-

joittajilleen suosituksen siitä, miten lähdeviitteet tulee merkitä lähdeluetteloon. Nämä suositukset ovat valitettavan epätäydelliset (miten esimerkiksi merkitään konferenssijulkaisu tai konferenssijulkaisuun sisältyvä artikkeli?). Lehti ei vaadi suosituksen noudattamista julkaistavissa artikkeleissa — näin on päätoimittaja ilmoittanut. Esimerkiksi numeron 2/1986 yhdessäkään artikkelissa tai keskustelupuheenvuorossa ei niitä noudateta. Sen sijaan lehti ei anna mitään ohjeita tekstiviitteiden asusta. Tämä näkyy myös lehdten sivuilla: esimerkiksi numeron 2/1986 kolmessa artikkelissa on kolme erilaista käytäntöä tekstiviitteiden merkitsemiseksi. Ehkä Forsman ei tätä huomannut, kun lukeminen keskeytyi jo ko. numeron ensimmäiseen artikkeliin. On lisäksi huolestuttavaa, että bibliografian asiantuntijana tunnettu henkilö sekoittaa kirjoituksessaan teksti- ja lähdeviitteiden käsitteet toisiinsa.

Kirjastotiede ja informatiikka -lehden päätoimittaja ja toimitussihteeri eivät pitäneet tarpeellisenä huomauttaa sanallakaan artikkelissa käytetystä teksti- ja lähdeviitteiden merkintätavasta silloin, kun artikkeliä hyväksyttiin julkaistavaksi. Pidän luonnollisena, että päätoimittaja ja toimitussihteeri ratkaisevat sen, millaisessa teknisessä asussa artikkelit voidaan julkaista. Heidän ohjeitaan minäkin noudatan, sillä muutoinhan olisi vaarana, ettei käsikirjoitustani hyväksyttäisi.

Tekstiviitteiden merkintätapani ei ole oma keksintöni, vaan Computing Reviews -lehden käytäntö. Viimekädessä tekstiviitteiden tulee olla seläinen, että sen perusteella löytyä lähdeviitteiden lähdeluettelosta. Se, mitä tämän lisäksi vaaditaan, on pilkkää kosmetiikkaa. Computing Reviews -lehden käytäntö tarjoaa lukijan muistin tueksi paljon enemmän mnemoniikkaa kuin monien lehtien käytäntö, jossa tekstiviitteet ovat pelkkiä numeroitujen lähdeviitteiden numeroita.

Ihmettelen, missä Forsmanin ajatus liikkuu lukemisen aikana, kun oudosta merkinnästä [Teno-84] kesken numeerisia tietokantoja käsittelevän artikkelin tulevat mieleen retkeilyvälineet. Myönnetään, ettei työnteko aina maita, mutta lukemiseen kyllä kannattaa keskittyä hiukan paremmin. Muutoinhan saattaa merkinnästä [ChHe-84] tulla mieleen vaikka viinimerkki (Chateau Hernu?).

Olen ilahtunut siitä, että artikkelini aiheensa perusteella herätti Maria Forsmanin mielenkiinnon. Pahoillani olen siitä, että lukuharrastus kompastui niinkin pieneen seikkaan. Onneksi [MäOW-84] esiintyi vasta artikkelin sivulla 42 — artikkelin tekstiosuudesta tuli siten ainakin noin puolet luettua.

Kalervo Järvelin